Palvelut ja henkilöstö -lautakunta 27.10.2026 § 24

Palvelut ja henkilöstö -lautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi

Miten vuoden 2027 talousarvio sekä vuosien 2027–2029 taloussuunnitelma sekä kooste talousarvioon sisältyvistä keskeisistä toimenpiteistä ja niiden vaikutusarvioinneista tukevat palvelujen uudistamisen strategiassa 2026–2029 asetettujen

a. perustehtävien linjausten

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta katsoo, että vuoden 2027 talousarvio ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelma tukevat pääosin palvelujen uudistamisen strategiassa asetettuja perustehtävien linjauksia. Talousarviossa painottuvat ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen sekä mielenterveys- ja ikääntyneiden palvelujen saatavuuden parantaminen, mikä tukee asukkaiden hyvinvointia, toimintakykyä ja oikea-aikaista tuen saamista.

Lautakunta pitää erittäin tärkeänä, että talouden tasapainottamistoimien vaikutuksia arvioidaan huolellisesti erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien asukkaiden näkökulmasta. Huomiota tulee kiinnittää työikäisten sosiaalipalvelujen saatavuuteen, palvelujen jonotilanteeseen sekä henkilöstön kuormitukseen. Mikäli perustason palvelujen saatavuus heikkenee, on vaarana palvelutarpeiden kasautuminen ja asiakkaiden siirtyminen raskaampiin sekä kustannuksiltaan merkittävästi suurempiin palveluihin.

Lautakunta kiinnittää huomiota asiakasmaksujen korotusten vaikutuksiin erityisesti pienituloisiin asukkaisiin, ikääntyneisiin sekä paljon palveluja tarvitseviin asiakasryhmiin. Maksujen korottaminen ei saa muodostaa estettä hoitoon hakeutumiselle tai palvelujen käyttämiselle. Asiakasmaksujen korotuksia arvioidaan suhteessa asukkaiden yhdenvertaiseen hoitoon pääsyyn. Maksupolitiikan tulee ehkäistä taloudellisten esteiden syntymistä hoidon saamiselle. Hyvinvointialueen tulee aktiivisesti huolehtia siitä, että tieto maksukatoista, maksujen alentamismahdollisuuksista sekä asiakkaiden oikeuksista tavoittaa asukkaat nykyistä paremmin.

Lautakunta pitää lasten, nuorten ja perheiden palvelujen saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta erityisen tärkeänä. Lasten, nuorten ja perheiden on saatava

tarvitsemansa tuki riittävän varhain, jotta ongelmien kasautumista voidaan ehkäistä ja raskaampien palveluiden tarve vähenee myöhemmin. Varhainen tuki on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestävin tapa vastata kasvaviin palvelutarpeisiin. Perhesosiaalityön ja lastensuojelun palveluiden rajapintaa tulisi kehittää siten, että lapsiperheitä tuetaan arjessa määrätietoisesti, jolloin raskaampien palveluiden tarve sekä syrjäytymisriski vähenee.

b. järjestämisen periaatteiden

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta arvioi, että talousarvio tukee järjestämisen periaatteita muun muassa palvelupolkujen kehittämisen, neuvonnan vahvistamisen ja digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisen kautta. Samanaikaisesti lautakunta korostaa palvelujen yhteensovittamisen merkitystä tilanteessa, jossa palvelurakenteita uudistetaan ja toimintamalleja kehitetään.

Lautakunta pitää erityisen tärkeänä sosiaali-, terveys-, mielenterveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelujen saumatonta yhteensovittamista. Asiakkaan näkökulmasta palvelujen tulee muodostaa toimiva ja ymmärrettävä kokonaisuus riippumatta siitä, mikä toimija palvelun tuottaa. Palvelujärjestelmän tulee tukea asiakkaan sujuvaa siirtymistä palvelusta toiseen ilman tarpeettomia katveita tai viiveitä. Perustason mielenterveys- ja päihdepalveluita tulee vahvistaa erikoissairaanhoidon tarpeen vähentämiseksi.

Lautakunta korostaa hyvinvointialueen ja kuntien välisen yhteistyön merkitystä erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Kouluilla ja oppilaitoksilla on keskeinen rooli hyvinvoinnin, oppimisen tuen sekä palvelutarpeiden tunnistamisessa. Oppilas- ja opiskeluhuollon, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä koulun arjen yhteistyön tulee muodostaa toimiva kokonaisuus koko hyvinvointialueella.

Lautakunta katsoo, että lasten, nuorten ja perheiden palveluissa erityistä huomiota tulee kiinnittää mielenterveyspalvelujen saavutettavuuteen, varhaisen tuen saatavuuteen sekä palveluihin ohjautumisen sujuvuuteen. Huolta herättää erityisesti mielenterveysongelmien lisääntyminen nuorten keskuudessa, minkä vuoksi perustason palvelujen toimivuudesta tulee huolehtia pitkäjänteisesti.

Lautakunta pitää myös tärkeänä omalääkäri- ja omahoitajamallin kehittämistä. Pysyvät hoitosuhteet vahvistavat palvelujen jatkuvuutta, lisäävät asiakkaiden luottamusta palvelujärjestelmään sekä tukevat palvelujen vaikuttavaa ja kustannustehokasta järjestämistä. Lautakunta toivoo, että omalääkäri- ja omahoitajamallin mukaista toimintaa vahvistetaan myös sosiaalipalveluissa siten, että sosiaalipalvelujen asiakkaille turvataan omahoitaja tai omaohjaaja.

c. muutoslupausten toteutumista

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta katsoo, että talousarvio sisältää useita toimenpiteitä, jotka tukevat hyvinvointialueen muutoslupausten toteutumista. Muutosten onnistumista tulee kuitenkin arvioida ennen kaikkea asukkaiden kokemusten, palvelujen saatavuuden, turvallisuuden sekä henkilöstön toimintaedellytysten näkökulmasta.

Lautakunta korostaa, että digitaalisten palvelujen ja sähköisen asioinnin lisäämisen rinnalla on turvattava vaihtoehtoiset asiointikanavat niille asukkaille, jotka eivät kykene tai halua asioida digitaalisesti. Samalla varmistetaan toimintakyky myös poikkeus- ja häiriötilanteissa. Muutosten vaikutuksia palvelujen saavutettavuuteen, asiakaskokemukseen ja yhdenvertaisuuteen tulee seurata systemaattisesti.

Lautakunta pitää myönteisenä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämistä sekä perustason palvelujen vahvistamista. Palveluihin tulee päästä oikea-aikaisesti, jotta ongelmat eivät pitkittyisi tai siirtyisi erikoissairaanhoidon hoidettaviksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten, nuorten ja nuorten aikuisten palvelujen saatavuuteen sekä hoito- ja palveluketjujen toimivuuteen yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen avopalveluiden saatavuutta parannetaan myös ostopalvelujen avulla, mutta samalla valmistellaan pitkän aikavälin ratkaisu palveluiden riittävän oman tuotannon vahvistamiseksi.

Mielenterveyspalveluiden terveysneuvontapalvelun laajentamista jatketaan myös tulevina vuosina, sillä ennaltaehkäisevä työ parantaa hyvinvointia ja vähentää myöhempien hoitojen kustannuksia.

Lautakunta pitää tärkeänä myös ikääntyneiden ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistamista, mukaan lukien ennaltaehkäisevät kotikäynnit, joilla voidaan tukea kotona asumista, toimintakykyä ja hyvinvoinnin ylläpitämistä. Ikääntyneiden palveluissa tulee varmistaa, että palvelujen saatavuus vastaa kasvavaa palvelutarvetta.

Lautakunnan mielestä digitaaliset palvelut ovat tärkeitä ja niiden lisääminen on monissa toiminnoissa kannatettavaa. Lautakunta kuitenkin toteaa, että digitaalisten palveluiden lisääminen esim. mielenterveys- ja päihdepalveluiden ja lastensuojelun ensikontakteissa tai ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden palveluissa ei saa olla ensisijainen tavoite tai säästämisen keino.

Lautakunta kiinnittää erityistä huomiota henkilöstövaikutusten arvioinnin laatuun. Muutoslupausten toteutuminen edellyttää riittävää henkilöstöä, toimivaa

johtamista sekä henkilöstön osaamisen, työhyvinvoinnin ja työssä pysymisen tukemista. Henkilöstörakenteen muutoksissa tulee osoittaa, miten palvelun laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus sekä palvelujen saatavuus varmistetaan myös muuttuvissa toimintamalleissa. Lisäksi erityisosaamista vaativissa tehtävissä tulee huolehtia osaamisen jatkuvuudesta ja palvelujen laadun säilymisestä.

Lautakunta korostaa, että palvelujen turvallisuus, laatu, vaikuttavuus ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä tavoitteita kaikissa uudistuksissa. Muutosten vaikutuksia palvelujen alueelliseen saatavuuteen, asiakaskokemukseen ja henkilöstön työolosuhteisiin tulee seurata järjestelmällisesti.

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta toteaa, että strategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää talouden tasapainottamisen rinnalla pitkäjänteistä panostamista varhaiseen tukeen, palvelujen yhteensovittamiseen sekä henkilöstön kykyyn vastata asukkaiden palvelutarpeisiin oikea-aikaisesti, turvallisesti ja yhdenvertaisesti. Taloudellisesti kestävät ratkaisut syntyvät toimivista palveluista, osaavasta henkilöstöstä ja päätöksistä, joissa huomioidaan sekä asukkaiden että henkilöstön näkökulma.

Palvelut ja henkilöstö -lautakunnan muut kommentit hyvinvointialuejohtajan esityksestä vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi

Leppävaaran VPK osana sopimuspalokuntatoimintaa

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialue varmistaa Leppävaaran VPK:n sopimuspalokuntatoiminnan jatkumisen ja tarkoituksenmukaiset toimitilat. Sopimuspalokunnat ovat keskeinen osa hyvinvointialueen pelastustoimea, toimintavalmiutta ja varautumista, minkä vuoksi niiden toimintaedellytykset tulee turvata myös tulevaisuudessa.

Kiirevastaanotto Espooseen

Lautakunta pitää tärkeänä kiireellisen hoidon palvelujen saavutettavuutta ja esittää, että kiirevastaanoton perustamista Espooseen selvitetään osana palveluverkon kehittämistä.

Alaikäisten ja nuorten aikuisten vieroitus-, kuntoutus- ja muut päihdepalvelut

Lautakunta korostaa, että yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa varmistetaan alaikäisten ja alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten viiveetön pääsy vieroitus-, kuntoutus- ja muihin tarpeenmukaisiin päihdepalveluihin.

Ympärivuorokautinen palveluasuminen

Lautakunta kiinnittää huomiota ikääntyvän väestön kasvavaan palvelutarpeeseen ja toteaa, että investointisuunnitelmassa tulee varautua ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeen kasvuun sekä huolehtia palvelujen alueellisesta tasapainosta.

Asiakasmaksujen vaikutukset

Lautakunta pitää tärkeänä, että asiakasmaksujen korotusten vaikutuksia seurataan erityisesti pienituloisten, ikääntyneiden ja paljon palveluja tarvitsevien asukkaiden näkökulmasta. Samalla tulee lisätä tietoisuutta maksukatosta sekä mahdollisuuksista maksujen alentamiseen tai perimättä jättämiseen.